

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/2012 vp

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2010

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä kesäkuuta 2011 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomuksen 2010 (K 5/2011 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina
- puheenjohtaja Simo Rundgren ja sihteeri Greta Lohiniva, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ulkoasiainvaliokunta on korostanut pohjoismaisen yhteistyön merkitystä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamisessa käsitellessään EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (UaVM 3/2012 vp). Yhteistyötä tiivistetään pitkälti ns. Stoltenbergin raportin suositusten pohjalta muun muassa arktisten alueiden yhteistyössä, kriisinhallinnassa, aluevalvonnassa ja puolustusvoimien hankinnoissa. Pohjoismaiden välinen solidaarisuusjulistus koskien rauhanajan kriisejä hyväksyttiin huhtikuussa 2011 ulkoministerikokouksessa Helsingissä.

Kustannuspaineet korostavat puolustusyhteistyön tarpeellisuutta erityisesti pienten maiden osalta. Puolustusmateriaalialalla, sotilaallisessa kriisinhallinnassa ja suorituskykyjen kehittämisessä tehty yhteistyö liitettiin vuonna 2009 yhdeksi kokonaisuudeksi perustamalla Nordic Defence Cooperation (NORDEFCO). NORDEFCO-yhteistyön perustana ovat vapaaehtoisuus, kansalliset päätökset sekä maiden erillaiset turvallisuuspoliittiset ratkaisut. Parhaiten

työssä ovat päässeet eteenpäin Norja, Ruotsi ja Suomi. Tanskassa NORDEFCO-toimintaa kohtaan tunnetaan kasvavaa mielenkiintoa Naton piirissä sille annetun arvostuksen johdosta. Syvenevä pohjoismainen puolustusalan yhteistyö voi toimia esimerkkinä EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämisessä. Nato pitää arvioiden mukaan pohjoismaista puolustusyhteistyötä esimerkkinä ja aikoo käyttää sitä mallina kumppanuustoiminnassaan. Pohjoismainen yhteistyö esimerkiksi ilmavoimien taisteluharjoituksissa (Suomi, Norja, Ruotsi) ja Itämeren merivalvonnassa sekä taisteluosasto, yhdessä Irlannin kanssa, ilmentävät yhteistyön tuloksellisuutta. Valiokunta toteaa, että yhteistyön konkreettinen eteneminen kohti syvempää sotilaallista integraatiota edellyttäisi Pohjoismaiden välisen luottamuksen huomattavaa vahvistamista ja haastavia poliittisia päätöksiä kansallisesti esimerkiksi työnjaon, erikoistumisen ja keskinäisriippuvuuden mahdollistamiseksi.

Valiokunta pitää hyvänä, että Pohjoismaiden neuvosto on käsitellyt arktisia kysymyksiä aktiiv-

visesti. Valiokunta katsoo, että keskustelua on syytä jatkaa ja konkretisoida. Valiokunta viittaa sisältökysymysten osalta mietintöönsä luonnonvarojen kestävästä ja tehokkaasta käytöstä (UaVM 2/2012 vp). Valiokunta on käsitellyt laajasti Arktisen alueen luonnonvarojen käyttöä ja pohjoismaisen yhteistyön tärkeyttä myös muissa yhteyksissä (UaVM 12/2009 vp, UaVM 3/2012 vp). Arktisten alueiden taloudellisen ja strategisen merkityksen kasvaessa pohjoismainen yhteistyö näissä kysymyksissä on entistä tärkeämpää. Yhteistyössä painottuvat suhde Venäjään ja muihin rantavaltioihin muun muassa ilmastomuutokseen ja luonnonvarojen hallinnointiin liittyen. Pohjoismaiden neuvosto on suosittanut hallituksille muun muassa, että ne vahvistaisivat arktisen alueen pohjoismaista merivalvontayhteistyötä ja perustaisivat arktiselle alueelle pohjoismaisen meritoimintayksikön, joka koostuisi Pohjoismaiden rannikkovartiostojen ja pelastuspalvelujen yksiköistä. Valiokunta huomauttaa, että Pohjoisen ulottuvuuden politiikassa on luotu uusi liikenne- ja logistiikkakumppanuus, joka voi yhdessä Barents-yhteistyön, Arktisen neuvoston työn sekä Pohjoismaiden neuvoston kanssa tuottaa merkittäviä tuloksia.

Pohjoismaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön lisäarvo on korostunut ja sitä tulisi hyödyntää johdonmukaisemmin ulkopoliitikassa. Valiokunta katsoo, että tulevassa turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa suunnittelussa tulisi pohjoismaisen yhteistyön mahdollisuuksia pyrkiä hyödyntämään täysimääräisesti.

Valiokunta toteaa, että rajaesteiden madaltaminen on tärkeää pohjoismaisen yhteistyön tuloksellisuuden ja uskottavuuden kannalta. Kan-

salaisia ja yrityksiä haittaavien rajaesteiden poistaminen on saadun selvityksen mukaan edennyt, mutta jäljellä on edelleen monia esteitä. Myös EU-direktiivien täytäntöönpano voi käytännössä tuoda uusia rajaesteitä, ja kansallisten parlamenttien tulisi kiinnittää tähän huomiota lainsäädäntötyössään.

Kertomuksen mukaan toimintavuonna 2010 pantiin vireille pohjoismaisen neuvoston työjärjestyksen uudistamisprosessi. Ulkoasiainvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että Pohjoismaisen yhteistyön institutionaalisesta kehittämisestä keskustellaan laajemminkin. Tarvittaviin uudistuksiin tulisi ryhtyä rohkeasti. Keskustelussa tulisi ottaa huomioon se, että pohjoismainen yhteistyö koetaan tarpeellisempänä ja ajankohtaisempänä kuin vuosiin ja silloin on tärkeä tarkastella myös aikoinaan hyväksi havaittujen institutionaalisten rakenteiden toimivuutta nykypäivänä. Rakenteet eivät saisi estää tai hidastaa poliittisten tavoitteiden toteutumista, vaan niiden tulisi vastata nykyisiä poliittisia ja taloudellisia realiteetteja ja haasteita. Tuloksellisuuden lisäämiseksi ja päällekkäisyyksien välttämiseksi uudistustyössä tulisi painottaa yhteistyötä ja työnjakoa muiden järjestöjen kanssa ottaen huomioon niiden toimikenttä ja integraatiokehitys.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 19 päivänä huhtikuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Timo Soini /ps	Katri Komi /kesk
vpj.	Pertti Salolainen /kok	Johannes Koskinen /sd
jäs.	Jouni Backman /sd	Annika Lapintie /vas
	Christina Gestrin /r	Maria Lohela /ps (osittain)
	Ilkka Kanerva /kok	Petteri Orpo /kok
	Ilkka Kantola /sd	Tom Packalén /ps
	Saara Karhu /sd	Aila Paloniemi /kesk
	Mari Kiviniemi /kesk	Ben Zyskowitz /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Raili Lahnalampi.